

הכרטיס והברכה

א. ארז
מתוך קל וחומר

יותר ויותר מצטמצם בעולמנו הממוכן תפקידו של הלב האנושי כמרכז החוויות וחי הרגש של האדם, יותר ויותר נעשית מקובלת ההגדרה, שהלב הוא, בעצם, משאבה רבת עוצמה ומתוחכמת של כלי הדם. בשיטתיות ובהתמדה מתכרסמים אותם התפקידים שליבו של אדם היה ממלא אותם מכוח רגשותיו. יחסי אנוש רצים על חוטי טלפון ונאמרים על אפרכסת של פלסטיק, ובפה שאינו אלא פומית. מקומה של קופסת הצדקה נתפס על ידי דף אי. בי. אם. של בנק הדואר, במקום לבקר חולה משגרים אצלו שלושה פרחים, ההשתתפות בשמחה משפחתית באה לידי ביטוי מוחשי בגודל הצ'ק, תחת כוס חמין או מגישים לאורחינו קוביות קרח, ומה שעשו פעם הכליזמרים במיתריהם הדקים, הרותתים, עושה היום הרמקול הצורמני.

אחד מתפקידיו המרכזיים של הלב היה האיחול. האיחול הלבבי והמלבב לא היה רק מטבע לשון, כי אם מציאות נושמת. הברכה הלבבית היתה נאמרת פנים אל פנים, מלווה לחיצת יד חמה, מושקית לעתים בלגימה חריפה ומקרבת, פה ושם היתה חוברת לברכה הממחטה, מקנחת דמעה בלתי ממושמעת שנקוותה בזווית העין. מה נעשה וגם לטריטוריה הליבית הזאת נכנס המיכון במלוא הפרוצדורה שלו? המכתב המתוקתק נעשה בלדר הלב. כמוהו המברק והגלויה המצויירת. מי יטריח עצמו היום ללכת אל המתברך, כדי להשפיע עליו שפע ברכות חמות? מוטב, אם בכלל, הוא מניח ברכתו על קרן הצבי הדוהר של משרד התקשורת.

ביותר חדרה המכונה אל כרטיסי הברכה של השנה החדשה. זכות הדיבור נלקחה מן הלב אל המו"ל. קוני הכרטיסים מקבלים בשיטת הסופר - סל, גם את הברכה שהמציא בשבילם היצרן. כבר אסור לו לאדם לטרוח כדי לאחל לחברו ברכה שהוא זקוק לה, וראוי לה. קשה לו מדי, מספיק יתאמץ אם יחתום את שמו אצל הכתובת: "השולח", ייטיב לעשות אם יטביע את חותמתו. אנא, ימחק כל תג של הכרות אישית, של קרבת לבבות, של יחסי ידידות. כל אלה - עבר זמנם, יחתום בשמו וישגר בדואר לכל תרפ"ט מכיריו. כך עושה הכרטיס הממוספר את דרכו הארוכה מבית השולח, דרך תיבת הדואר, אל אולם ממיני המענים ולדוור - הישר אל בית שכנו של השולח, זה הגר בסמוך, ליד הדלת. רבים שכחו שהדואר הוא הפתרון למרחק שקשה להגיע אליו. הדואר הפך להיות מתווך. בחותמתו מוטבעת על כל כרטיס ברכת הפורמליות הגזורה ומצויירת בדפוס אופסט. יש לה כל המעלות של חברתנו הטכנולוגית: מבריקה, משוכללת ומיוצרת בהמונים, וכל החסרונות: קרה, חסרת נשמה, כנושאת ברכה היא נדמית כמתחפשת.

היכן הימים ההם של תקיעות כף חמות, של טיפוס במדרגות תלולות אל הידיד המתברך ומברך? היכן האיגרות המפליגות או ממריאות מעבר לים דוקא, האיגרות עם הכתב הגדול או הקטן הישר או המוטה - הבלתי מסודרות או הגזורות, בלי ציפורים זרי פרחים וטנקים, בלי סרטי קטיפה ומסגרות פלסטיק, בלי נייר הכסף המרשרש בצליל מתכתי. היכן ימי הברכה מקרב הלב האנושי, שלא לבש עדיין שריון ושלא השעה עצמו מתפקידו כאיבר יוצר החוויות ומרגישן. שלא הכניס עצמו לסד, ולא למיטת סדום שאנשי מסחר קבעו את מידותיה הפסקניות.

היכן, בקיצור, הברכה הישנה, שאף פעם לא נס ליחה ולא נגמר ריחה, כי היתה תמיד מתרעננת בתחושת הלב ובמשב הנשימה?
חדש ברכותינו כקדם.

עבודות

קראו בעיון את המאמר והשלימו כנדרש בעבודות הבאות:

א. תחליפים קרים לפעולות חמות

בקטעי הטקסט מופיעים משפטים וביטויים שמהווים תחליפים קרים לפעולות חמות

1. הסבירו את רעיונו העיקרי של הקטע עפ"י משפט זה.

2. לקטו מן הטקסט משפטים וביטויים אלו, ומיינו בטבלה הבאה

א. הכרטיס - סמל המיכון	א. הברכה - סמל האנושיות והלבביות
ב. חוט טלפון	ב. יחסי אנוש
ג. דף ממוחשב של בנק הדואר	ג.
ד.	ד. ביקור חולים
ה.	ה.
ו.	ו.
ז.	ז.

ב. מילים ומילון

כדי להבין היטב את כוונת הקטע, נבדוק את משמעויותיהן של המילים ה"מסוגנות" או הלועזיות:

1. לקטו מהקטע את המילים שמשמעותן היא

_____ - יחתום

_____ - מסומן במספר

_____ - נאספה

_____ - רץ במהירות

_____ - שלחתי

_____ - מנגבת

_____ - יעמול

_____ - משופע

2. מה כתוב בקטע במקום

_____ מכשירים, שיטוח ואמצעים

_____ החלק שלתוכו מדברים בשפופרת

_____ הטלפון

_____ נוהל, מערכת נהלים בביצוע דבר

_____ מה

_____ באמצעות מכונה

_____ שליח

_____ חבל ארץ, שטח אדמה נרחב

_____ שיטת הדפסה

_____ כלי עיניים לסגירת רגלי האסיר

ג. קראו שנית את הקטע, האם כעת הוא מובן יותר?

1. בדקו מהי כוונתו העיקרית

(האם תשובתכם שונה / דומה / זהה לתשובה א1)

2. לפניכם קטע העוסק ברעיון דומה לרעיון המובע במאמר.

* הדגישו את המשפט הנראה לכם כעיקרי בצבע

* צטטו מהמאמר "הכרטיס והברכה" את הביטויים המקבילים לשורות המסומנות בקטע זה

פעם היו בני אדם מדברים זה עם זה פנים אל פנים, והענינים היו מסתדרים פחות או יותר. כשהמציאו את הטלפון והמגעים האישיים מתבצעים באמצעות מכשירים פלסטיים, התחילו הבריות לדבר אחד אל השני דרך השפופרת. מחוגים, כפתורים ולחצנים, והפגישות בין האנשים הולכות ונעשות נדירות יותר ויותר. יחסי החברה קיבלו גוון אחר לגמרי. כשאתה קורא ב"המודיע" שבת דודתך המהוללת התארשה בשעה טובה ומוצלחת, עם פלוני הבחור, העילוי המופלג אינך חייב לכתת רגלך וללכת לבית דודתך בקצה ירושלים או לנסוע לבני ברק כדי למסור את ה"מזל טוב" והאיחולים הלבביים, ולהתכבד בכוסית "לחיים" ולטעום את העוגות, שנשארו מחגיגת האירוסים, ולבזבז כמה שעות טובות. אלא כל מה שעליך לעשות הוא להרים את הטלפון, ולהכניס את כל רחשי לבך החמים לתוך השפופרת הקרה. כשהטלפונים לא היו מצויים, היו הברכות ארוכות ושופעות מליצות מתקתקות, שכן היית יושב בכורסה מרופדת בסלון של בעל השמחה בהרחבת הדעת. כיום אתה עומד ליד הטלפון על רגל אחת, כי אתה צריך לרוץ למכולת, או ממהר לעבודה, ולכן הברכות הן בדרך כלל סטנדרטיות ומסתיימות כמעט תמיד במילים: "נו להתראות בשמחות ... כל טוב..."

מתוך "פנס כחול" / נ. גילרנטר

המשפטים המקבילים

_____	_____
_____	_____
_____	_____

ד. דו משמעות

במאמר ה"כרטיס והברכה" מופיעים ניבים שונים

ניב - צרוף מילים, מבטא לשוני המורכב ממילים אחדות, שלהן שתי משמעויות: משמעות פשוטה ומשמעות פנימית

1. לפניכם רשימת ניבים המופיעים בקטע, וכן רשימת משמעויות. התאימו לכל ניב את המשמעויות המתאימות לו.

(רשמו ליד הניב את המספר / האות הרשומים ליד המשמעות)

הניב	המשמעות הפשוטה	המשמעות הפנימית
מטבע לשון _____	א. עצם בראשו של הצבי	א. צרוף מילים שמשמש בשפה מליצית
קרן הצבי _____	ב. פגה לחלוחיתה	ב. עסק בלתי בטוח
מיטת סדום _____	ג. מיטה בגודל לא מתאים לגוף, אמצעי עינוי בסדום	ג. פג התוכן המיוחד שבה
נס ליחה _____	ד. מטבע - חפץ בעל ערך מסוים	ד. דבר לא מתאים בגודל או בתוכן וגורם צער

2. אתגר: מצאו בטקסט ניבים נוספים והעזרו במילון או בניבון לקביעת משמעויותיהם

ה. "צפנת פענח" - פענוח ר"ת

בכרטיסי ברכה ובמכתבים שונים מופיעים לפעמים ראשי תיבות (ר"ת) וקיצורים
שימו לב: בראשי תיבות, הכוללים בתוכם שתי מילים או יותר, נציין גרשיים ("). מקומם - לפני האות האחרונה
במילה .

בר"ת הכוללים מילה אחת בלבד - נציין גרש (') מקומו על האות האחרונה במילה
לפניכם מספר ר"ת וקיצורים. פענחו אותם וציינו גרש או גרשיים לפי הצורך

- מול _____
- לכב _____
- א . ג . נ _____
- מצב _____
- נב _____
- החמ _____
- מזט _____
- שליטא _____
- כוחט _____